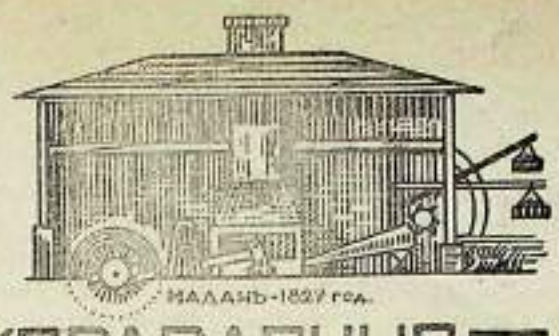
Год. САМОКОВЪ, 14 СЕПТЕМВРИЙ 1935 ГОД Бр. 34.

САМО-КОВЪ

СЕДМИЧЕНЪ ОРГАНЪ НА ОБЩИНСКОТО УПРАВЛЕНИЕ

АБОНАМЕНТЪ: за година 50 лева, 6 месеци 30 лева. Единъ брой 1 левъ. ОБЯВЛЕНИЯ: вѣнчални, годежни и отмѣняване честитки по 40 лв.; на квадратенъ сантиметъръ по 1 левъ; всички други до 50 думи 1 левъ на дума, а съ повече отъ 50 думи първитѣ 50 думи по 1 левъ, а останалитѣ по 50 ст. на дума

Ас. Геровъ, уредникъ на музея.

МУЗЕЯТЪ ВЪ ГРАДА НИ.

Отъ четири години насамъ при читалището-паметникъ „Отецъ Паисий" сѫществува скромна музейна сбирка. Съ нѣколко думи ще изложа причинитѣ, които наложиха създаването ѝ.

Самоковскитѣ художници отъ години, пъкъ и сега, виждайки какъ день изъ день се рушатъ кжщи — музеи и цѣли чаршии, въ които е кипѣлъ интензивенъ животъ, гледаха да изобразятъ нѣщо, което се руши и което ще остане скъпъ споменъ за нашето минало.

Създателитѣ на културни ценности си отиватъ и отъ човѣка нищо не остава.

Оставатъ само следитѣ на неговата дейность. Колкото по-културенъ е единъ народъ, колкото повече създава ценности и блага, толкова повече тоя народъ е допринесълъ за общо-човѣшкото и обогатилъ съкровищницата на своето битие.

Самоковъ, който е билъ единъ голѣмъ духовенъ центъръ въ миналото, е игралъ особено голѣма роль въ епохата на нашето възраждане, като е допринесълъ твърде много за изграждането духовната и материална култура на нашия народъ. Отъ тия дни на възходъ останаха доста паметници, които сведочатъ за миналото.

Какво предстои намъ, наследницитѣ на нашитѣ прадѣди? Ще трѣбва да съберемъ на едно мѣсто всички веществени следи завещани намъ отъ тѣхъ и да ги пазимъ като светиня.

Нашиятъ съгражданинъ проф. В. Захариевъ виждайки какъ всѣки день се губятъ ценни, старинни нѣща, нѣкои отъ които се изнасятъ вънъ отъ града и и че единъ день на Самоковъ нѣма да остане друго, освенъ единъ единственъ исторически документъ — хубавата книга на покойния ни съгражданинъ Хр. Самарджиевъ — „Самоковъ и околностьта", взима инициативата още презъ есеньта на 1931 год., съ съдействието на официални лица и нѣкои видни граждани за създаването на единъ градски музей. Туря се началото на такъвъ при читалището-паметникъ. Уредбата и ржководството на музея, съ ценното съдействие на председателя на читалището-паметникъ „Отецъ Паисий" — г. В. Чобановъ се поема отъ художника Наумъ х. Младеновъ. Сжщиятъ, като учитель въ прогимназията, не пожали трудъ и време, за да събере и подреди наличнитѣ материали за музем въ какъвто видъ го виждаме сега.

Трѣбва да се изтъкне, че за извършването на тази работа

указа ценното си съдействие гавашния гарнизоненъ началникъ г. полковникъ Михайловъ.

Най-важното, което е направено по отношение на музея е, че се турна начало на едно голѣмо дѣло, а знаемъ, че всѣко начало е трудно.

Г-нъ проф. Захариевъ следъ като въ редъ статии печатани въ нашия вестникъ, изложи значението на единъ самоковски градски музей и следъ като взе инициативата за създаването му, не спира, а продължава започнатото дѣло.

Презъ миналата есень на едно настоятелствено читалищно събрание се избра единъ музеенъ комитетъ. За председатель на комитета бѣ посоченъ г. Захариевъ. Презъ това лѣто се попълни и окончателно конституира музейния комитетъ съставенъ отъ: началника на самоковския гарнизонъ — подполковникъ Стояновъ, самоковския кметъ — г. Чукуровъ, околийския управитель — г. Паневъ, арх. намѣстникъ — икономъ А. Димитровъ, председателя на чит.-паметникъ — г-нъ В. Чобановъ, председателя на самоковското култ. просвѣтно д-во въ София г. проф. Хаджиоловъ, представителя на зан. сдружения г. Н. Петринъ, представители на самоковскитѣ художници г. г. Франгалийски, Йончевъ, С. Клиниковъ, х. Младеновъ, Ив. Шейтановъ и 5 души самоковски граждани, които проявиха голѣмъ интересъ къмъ уредбата на музея, а именно: г. г. Ат. Антикаровъ, Хр. Марковъ, Д. Ксенофонтовъ, Пенчо Пенчевъ и П. Чамурлийски.

На заседанията на комитета, следъ размѣна на мисли по уредбата на музея, се приe единодушно проекто-правилника изработенъ отъ г. Проф. Захариевъ, като за уредбата му ще се грижи комитетъ отъ лицата посочени по-горе, съ постоянно присжтствие: председатель — проф. В. Захариевъ, зам. председателя, председателътъ на чит.-паметникъ г. В. Чобановъ и уредникъ — секретарь Ас. Геровъ.

Заслужава да се отбележи, че за сега въ музея има ценни икони — повечето работа на наши образописци, една картина отъ Н. Образописовъ, два хубави автопортрети на живописцитѣ самоковци Димитъръ и Николаки Доспевски, които удивляватъ съ своята техника, цвѣтове и живость. Има една гравюра на дърво — „Старата чаршия" отъ г. професоръ Захариевъ, акварелна картина „Кжщата на К. Фотиновъ" отъ Хр. Йончевъ, две рисунки съ тушъ — композиции отъ Наумъ х. Младеновъ, стари кжщи отъ С. Клиниковъ, около 200 антични монети, подарени отъ бившата гимназия, прогимн. „Авкс Велешки" и частни лица, и др. ценни старинни предмети.

Дано съ общи усилия на всички наши съграждани да създадемъ отъ градския музей жива, нагледна история за Самоковъ, нека музея добие видъ на училище, гдѣто младото поколѣние ще черпи поука, вдъхновение, импулсъ за работа. Чрезъ него да обикне родния си градъ, да милѣе за него и да работи за неговото издигане и пресъздаване, да работятъ така безукоризнено, както сж работѣли всички ония стари самоковци, покойници вече, чиито произведения да живѣятъ и да ни споменатъ за тѣхъ.

Ас. Хаджиоловъ.

За гроба на царь Иванъ Шишманъ.

Въпросътъ за мѣстото дето е билъ убитъ Цар Иванъ Шишманъ е отъ голѣмо значение за българската история. Отъ голѣмо значение е за миналото и бждещето на Самоковъ и самоковско. Въпрѣки това, този въпросъ и до днесъ си остава не разрешенъ. Съ тѣзи нѣколко реда искамъ да обърна внимание по-скоро върху начина, по който трѣбва да се постжпва при допринасянето за разрешението му отъ страна на тукашнитѣ изследватели или любители, за да може да се постигнатъ опредѣлени резултати ценни както въ научно така и въ обществено отношение.

Единиятъ отъ начинитѣ за изследване на въпроса е да се изследва общо историята на българското царство преди окончателното му завладяване отъ турцитѣ. Самоковъ и самоковско за около 30 години презъ последната третина на XIV столѣтие (около 1370 година) е билъ, вѣроятно, последна твърдина на българската държава. Проучването на тази история е важно освенъ за българската, но и за общо балканската и общо европейска истории, а и по-специално, за изучване на съпротивлението, което Европа е указала на отоманското разширение на Балканитѣ и въобще въ Европа. За изследванията въ тази область се иска, освенъ много специални знания, но и прилагане на точни исторически методи, които, естествено е, мѣстнитѣ изследватели и особено любителитѣ не могатъ да приложатъ. Последнитѣ, обаче, трѣбва да иматъ съзнанието, че съ своитѣ приноси могатъ сериозно да подпомогнатъ едно такова изследване. Така трѣбва да се гледа и на събранитѣ до сега предания относно загиването на Царь Шишманъ, изложени отъ Самарджиевъ (стр. 104 – 110, 1913 г.) Тѣзи предания се въртятъ около боевете водени отъ Царь Шишманъ около Костенецъ, Ихтиманъ, Сеферъ (Бойна) чешма, Джбова глава, Самоковъ, Царевитѣ кладенци и по масива Царь Шишманъ. Царь Шишманъ ще да е раненъ тежко при сегашнитѣ Цареви кладенци (затова е изврѣла вода на 7 мѣста!) и ще да се е отеглилъ въ крепостьта на боляра Досю (сегашното Кале), която турцитѣ сж превзели. Обрезвайки трупа

на храбрия Царь, тѣ сж го потурчили и превърнали въ свой герой, заравяйки го на върха на възвишението (Гробо, както го наричатъ въ Доспей и Самоковъ). Турцитѣ ще да сж се покланяли, вѣроятно на опредѣлена дата, на гроба на „Касъмъ Ефенди", както сж нарекли Царь Шишманъ, като сж изнасяли камани на върха. По разказа на Д. Бабовъ и други самоковци, които сж ходили на Гроба преди 1880 год. тамъ е имало камари такива изнесени отъ долу камани, въ последствие разхвърляни, отъ християнитѣ, които следъ освобождението сж ходѣли на върха Царь Шишманъ, така както се ходи сега масово на Чамъкория. Както гроба, така и кладенчето подъ върха и кладенцитѣ въ полето се смѣтали за лѣковити и свети мѣста. Пари, оставени отъ търсѣщитѣ изцѣление, се намираха до 1915 г., особено по дъното на седемтѣ Цареви кладенци. Тѣзи и много други предания и легенди трѣбва грижливо да се събератъ отъ самоковци и доспейци и то безъ да се чака повече, защото хората, които ги знаятъ постоянно измиратъ. Преценяването и тълкуването на тѣзи предания трѣбва да се предостави на историцитѣ и по-специално на тѣзи, които сж запознати научно съ епохата на Царь Шишманъ. Искамъ още да подчертая, че събирането и разпространението на преданията нѣматъ само научно-историческо значение, както нѣкой може да мисли, но тѣ сж имали и ще иматъ своето голѣмо значение за морала и обществения сцепление на народа ни, особено за българитѣ отъ Самоковъ и самоковско.

Другиятъ отъ начинитѣ за изследване на въпроса за гроба на Царь Шишманъ е до голѣма степень независимъ отъ току що посоченията, повече книжовно — словесенъ начинъ. Данниятъ по него се получаватъ по пѫтя на системнитѣ разкопки. Това е по-скоро ахреоложко-исторически и палеонтоложко-исторически методъ. По този начинъ трѣбва да се изследватъ четири мѣста въ масива Царь Шишманъ: 1) самиятъ връхъ (Гробо), 2) около кладенчето, източно отъ върха, 3) въ и около Калето, 4) около основитѣ на т. н. Петрова църква.

При обикновенно оглеждане на върха, каквото направихъ при последното си изкачване преди нѣколко дни (заедно съ г-жа и г-нъ проф. Чакалови, г-жа и г. Кузмови, г-жа и г. Карамитови, г-жа Шишкова, г-жа Хаджиолова и г. Хр. Ксенофонтовъ) не се намира нищо, което да сочи за сѫществуване на гробъ, освенъ може би две разхвърляни плочи, дълги повече отъ метъръ, по които не личатъ никакакви бѣлези на обработване. Обаче, ако се разкопае около плочитѣ на нѣколко мѣста отъ 10 до 50 сантиметра, то между почвата и камъничетата се откриватъ парчета варъ, повече или по-малко потъмнѣли и вкаменѣла. Отъ това би могло да се предположи, че на върха е имало нѣкаква сграда, за граденето на която е употрѣбявано и варъ. За тази сграда никѫдѣ не се поменава.

Василъ Захариевъ.

ГРАДИЩЕТО НАДЪ СЕЛО ГОВЕДАРЦИ.

Южно отъ Говедарци, въ политѣ на планината между Гърковица и Юрушка рѣка се издига обрасло съ гѫста борова гора възвишение. Южнитѣ му склонове завършватъ долу съ грамадни обрасли съ мъхове скали съ фантастични форми. Подъ тѣхъ въ дъното на тѣсна дълбока долинка, отдѣляща възвишението отъ насрѣщнитѣ върхове, подскача и лъкатуши бистъръ потокъ.

На самиятъ върхъ, издигащъ се надъ равнината кѫдѣто тече Черния Искъръ, нѣкога се издигала непристѫпна твърдина. И сега по източния склонъ личатъ останки отъ дебели зидове. Следитѣ имъ изравнени съ земята, изгубени въ смрики и лещаци обграждатъ темето на самия върхъ. Запазената часть отъ зида на изтокъ, съ ширина около 1.20 до 1·50 м., издигаща се 1·50 м надъ земята, показва зидария съ неправилни изнасяни отъ долината камъни, свързани съ вкаменена вече варова мазилка. Следи отъ подобенъ строежъ отнасящъ се къмъ XIV вѣкъ, личатъ въ градищата надъ Бѣлчинъ, при Луковица, Урвичъ, Долни-околъ и надъ Петрова църква подъ в. Иванъ Шишманъ. На самиятъ върхъ ясно личатъ следи на голѣмо градище, чиито входове сж на югъ къмъ планината и на северъ отъ къмъ равнината. Точно на мѣстото кѫдѣто личи да е билъ главния входъ, намѣрихъ парчета отъ плоски и извити глинени керемиди съ дебелина 3 см., подобни на тѣзи намирани около Бѣльова църква.

Градището е снабдявано съ вода отъ поточето подъ южниятъ входъ, вѣроятно и отъ Юрушка рѣка. Названията на Юрушка рѣка както и на р. Гърковица навѣрно сж въ тѣсна връзка съ историята на тази твърдина, заемаща особено важно стратегическо положение. Известно е, че долу въ полето и по долината на Лакатица нѣкога е минавалъ важенъ римски пѫть отиващъ къмъ древната Германия — сегашното Сапарево. Въ Говедарци никой отъ старитѣ хора не знае и не е чувалъ предания за тази твърдина, която наричатъ Юрушкото кале. Преди години г-нъ Христо Марковъ, като младъ учитель въ с. Говедарци, обикаляйки тия мѣста е успѣлъ да снеме плана и размѣритѣ на самото градище. Навѣрно тогава стѣнитѣ сж личели по-добре отколкото сега, когато млада борова гора, непроходими бодливи храсти и тръни сж покрили всичко.

Кои ли древни войни сж стоѫт на стража по кулитѣ на тази твърдина, надъ която сж се издигали покрититѣ съ снѣгове рилски върхове? Чии ли пѫтници отъ къмъ равнината сж наблюдавали, за да превзематъ, опорятъ и сринатъ съ земята тази недостѫпна тогава крепость? Ето още нѣколко проблеми за нашитѣ историци.

При разпититѣ, които направихъ въ това направление установихъ че по едно предположение на г. Хр. Марковъ на върха ще да е имало тракийски храмъ на слънцето, тъй като и до сега старитѣ селяни наричатъ мѣстото на върха „темното", макаръ тамъ да е много свѣтло. Г-нъ Марковъ предполага това название да идва отъ „темпло". По разказа на г. Бабовъ около 1880 год. на върха е имало подреденъ гробъ, безъ да може да си спомни дали е билъ зиданъ съ варь. Отпосле иманярите необезпокоявани отъ бита на турското население ще да сж разрушили гроба. Така или иначе, на върха на Царь Шишманъ трѣбва да се направятъ системни разкопки подъ ржководството на музейниятъ комитетъ или на посочено отъ него компетентно лице. Обмислено трѣбва да се направятъ разкопки около кладенчето (исопа), около „калето" и особено около основитѣ на „Петрова църква", кѫдѣто селяни иманяри ми разправятъ да сж изровили делви съ пепель, вѣроятно отъ изгорени жертви или мъртвци.

Отъ даннитѣ на разкопкитѣ и отъ проучването на намѣренитѣ монети и други вещи ще се получатъ ценни знания въ археоложко-исторично отношение, не само досежно гроба на великия български царь, но и за редица други въпроси, досегащи сждбата на българското племе и борбата му за създаване на собствена култура и цивилизация. Съ тѣзи изучвания легендитѣ нѣма да изгубятъ нищо отъ своята морална, обществена и литературна цена, но затова пъкъ ще придобиятъ едно по-научно тълкуване.

Първата стъкларска фабрика при Самоковъ и за Д-ръ Антонъ Унтербергъ.

Въ нѣкои самоковски кѫщи все още се пазятъ стари стъклени чаши и кани съ странни причудливи форми[1]) работени въ нѣкогашната стъкларска фабрика открита къмъ срѣдата на миналия вѣкъ край Самоковъ. За тази фабрика успѣхъ да науча много малко. Открита е къмъ 1851 година отъ нѣкой си Ясимъ бей. Тогавашния самоковски лѣкарь Д-ръ Антонъ Унтербергъ, който изглежда е билъ технически съветникъ на Ясимъ бей, довежда отъ къмъ Карлсбадъ като специалисти майстори за фабриката нѣколко семейства чехи. Работата не дала насърдчителни резултати. Превоза на стъкларията предназначена за пласиране по-далече билъ особено мѫченъ. Майсторитѣ чехи се изселили, останало само едно семейство, чиято единствена дъщеря починала преди освобождението като калугерка въ самоковския метохъ.

Естествено, откриване фабриката, която е работила кратко време, е предшествувано отъ специални проучвания, които сж показали, че около Самоковъ сж на лице необходимитѣ сурови материали за стъкларска индустрия. Това доказаха изследвания правени и следъ освобождението.

По всичко изглежда, че тѣзи изучавания тогава сж направени отъ Д-ръ Антонъ Унтербергъ, който е ималъ необикновени за Самоковъ по това време познания по химия и физика. Д-ръ Унтербергъ починалъ на 64 годишна възрастъ при влизането на руситѣ въ Самоковъ, е роденъ въ Лвовъ. Медицина училъ въ Виена.

Разправиха ми какъ е попадналъ въ Самоковъ: като домашенъ лѣкарь на Юсрефъ паша той препоржчва да доведатъ болната му съпруга въ Самоковъ. Тукашния климатъ се указалъ остъръ за нейната болесть и тука тя издъхва. Юсрефъ паша й построява великолепна мраморна гробница, останалитѣ запазени украсени съ изваяни орнаментни плочи отъ която трѣбва да се прибератъ за нашия музей.

Следъ като се оженва въ Пловдивъ, ценейки връзкитѣ си съ нашия градъ, Д-ръ Унтербергъ се заселва въ Самоковъ. Независимо отъ лѣкарската си практика като турски воененъ лѣкарь, той проявява голѣми индустриални интереси — донася отъ Брюнъ и инсталира първия даракъ и предачна машина, която разрушили самоковскитѣ жени — предачки, страхувайки се, че ще имъ отнеме работата. Въпрѣки тази несполука той не губи куражъ и построява при ханчето на софийското шосе висока лѣярна пещь, въ която става нѣкаква експлозия. Споменахъ по-горе и за първата стъкларска фабрика, чието създаване тамъ е негово дѣло.

Благодарение връзкитѣ си съ чужбина той става проводникъ на западната култура въ Самоковъ. Първиятъ фотографски апаратъ тука съ който е работилъ Иванъ Доспевски, по-късно и този на Димитъръ Германски сж били доставени отъ него. Изглежда да е билъ въ услуга и на първия ни печатарь Никола Карастояновъ и синъ му Анастасъ, на които е доставилъ нѣкои материали. Д-ръ Антонъ Унтербергъ има заслуги и около създаването отъ неговия личенъ познайникъ Митхадъ паша, така нареченото „Исляхане" — занаятчийско училище въ Княжево.

Изложеното по-горе го изтъква като единъ отъ първитѣ пионери за създаването нѣкои индустрии въ Самоковъ.

Тѣзи сведения дължа на покойния му синъ Георги Антонъ Унтербергъ.

1) Надеваме се, че градския музей ще получи нѣкои отъ тѣхъ.

СЪОБЩЕНИЕ.

Съобщава се на всички повинничари, че крайния срокъ за отработване на временната трудова повинность за 1935 г., а така сжщо и за зборнитѣ отъ 1921 — 1931 год., 1932, 1933 и 1934 години на неотработилитѣ трудовата си повинность повинничари е 15 октомврий т. г.

На неотработилитѣ за зборнитѣ години, глобитѣ ще се събератъ по екзекутивенъ начинъ следъ горната дата, а тѣзи отъ 1935 год. ще бждатъ глобени.

Техн. отд. при Сам. община.

Редакторъ: Ал. Чукуровъ.

най-храбри, пълни съ себеотрицание и человѣколюбие синове. Това сж безсмъртнитѣ — обезсмъртени отъ самия народъ — **хайдути**. Преизпълненъ отъ благодарность къмъ тѣхъ, народътъ ги е почти боготворилъ. Скромно, потайно „по сборове и по седѣнки" се е шепнѣло името на хайдута, на байрактаря, на войводата, и сж се пѣли тѣхнитѣ пѣсни.

Проливали сж кръвьта си тѣ, храбро и достойно, защото защитявали своя поробенъ народъ.

Но натискътъ е билъ голѣмъ. Народътъ е тънелъ въ мизерия, а като връхъ на всичко, постепенно, отъ падането подъ робство до началото на така нареченото възраждане на българския народъ, на тоя народъ е било наложено и невежеството: както ни е известно, българскитѣ книги, останали отъ щастливи дни, отъ I-то и II-то български царства, сж били безжалостно изгорени, унищожавани. Поколѣния си отивали и нови на тѣхно мѣсто дохождали. Старитѣ отнесяли съ себе си това, което още знаемъ и помнѣли отъ старата цъвтеща нѣкога българска култура. Новитѣ, млади поколѣния се раждали въ робство, отраствали въ робство. За тѣхъ, „гяуритѣ", „раитѣ", не се полагала просвѣта, както не имъ се е полагала и свобода. Тъй, невежеството паднало като вторъ черенъ воалъ следъ робството върху българската земя и народъ.

Но въ тѣзи мрачни дни, когато свободата и просвѣтата били отнети, у нашия народъ все още блестѣли тукъ-тамъ свѣтлинки. Свѣтлинки, които нито турския ятаганъ, нито гръцкото натрапничество могли да угасятъ. Тѣзи свѣтлинки били **бистритѣ умове** на бедни, умни хора — българи, които сякашъ, ржководени отъ нѣкакъвъ инстинктъ, се събирали въ затънтенитѣ изъ горитѣ и балканитѣ **манастири**.

Тамъ се пазелъ още споменътъ за славното българско минало, за свободниятъ животъ на народа, сплотенъ и живѣлъ щастливъ животъ въ свои собствени училища, въ своя собствена държава.

Като фарове свѣтещи въ нощьта, манастиритѣ привличали жадництѣ за просвѣта, пъкъ и за по-свободенъ животъ българи. Сжщо такива свѣтила представяли **църквитѣ** въ нѣкои планински селища, кждето потисническиятъ кракъ по-мжчно е можелъ да стжпва.

Първенцитѣ на ума, на българския умъ по това време, сж нимали щастливата мисъль, че народътъ трѣбва да се просвѣти по-напредъ, ако желае следъ това и да се освободи. Пръвъ е далъ плътъ и кръвь на тази мисъль **От. Паисий**, но не само да просвѣти народа е ималъ за цель От. Паисий. Наредъ съ нея той е гонель и друга, която, като че ли е била още по-належаща въ онова време, време на родоотрицание; въ което е заплашвало да падне и третата и последна черна завеса върху българския родъ. Когато чисти българи, дори нѣкои отъ посъбудените, сж започнали да се срамуватъ отъ „свой родъ и язикъ" и да се наричатъ гърци, власи и др.

Въ тоя именно критически, опасенъ моментъ отъ живота на нашия народъ изпъква фигурата на Отца Паисия и заплашително показва пръстъ на родоотстжпницитѣ, отправяйки имъ громкитѣ свои думи. „О, неразумне и народе!..."

Гласътъ на Паисия е мощенъ, силно правдивъ, и родоотстжпницитѣ се стрѣсватъ. Нѣкои отъ тѣхъ дори се влюбватъ тъй силно въ идеята за въздигане на отечеството, че впоследствие се нареждатъ сами въ редицата — наречени Народни будители. Отецъ Паисий отвори вратата и на сцената започнаха да се явяватъ единъ следъ другъ, единъ отъ другъ по-възторжени и посебеотрицателни будители и вдъхновители на народа.

Въ тая редица ние трѣбва да споменемъ и да се поклонимъ предъ скжпата паметь и на **Неофитъ Рилски**, на **Братя Миладинови**, на **Софроний Врачански**, на **Петко Славейковъ**, **Беронъ**, **Георги Раковски**, и на много други, а сжщо така и на още редица безименни будители, които отъ Самоковъ отъ Банско, отъ Котелъ, Струга и отъ много още скжпи на българското сърдце кжтчета излѣзоха, израстнаха и дойдоха да подпомогнатъ **дѣлото — просвѣщение и подбуждане къмъ свобода**. За тѣхъ трѣбва да направимъ всичко, което зависи отъ насъ, за да докажемъ на тѣхнитѣ скжпи духове, на всички българи и всичко българско, та дори и на цѣлъ свѣтъ, че ценимъ тѣхнитѣ жертви тѣхния трудъ, тѣхнитѣ безсънни нощи, тѣхното дѣло.

Нека докажемъ сжщо тъй, че ние, които сме дошли и идемъ следъ тѣхъ, можемъ да **бждемъ достойни тѣхни замѣстници** и да се справимъ доколкото можемъ, да работимъ съ сжщото тѣхно въодушевление и за сжщия този народъ, за когото и за чиято свобода тѣ дадоха своя умъ и своя животъ.

Печатница Китовъ и С-ие - Самоковъ

За родното мѣсто на От. Паисий.

На 27 септември т. год. — деньтъ на Отца Паисия, въ гр. Самоковъ стана многолюдно събрание, предъ което Христо Марковъ изнесе главно даннитѣ и доказателствата за родното мѣсто на този великъ българинъ. Събранието се откри председателствувано отъ г. професоръ Асенъ Хаджиоловъ, председатель на Самоковската дружба въ София. Ценейки високо заслугата къмъ народъ и държава на Паисия, като пръвъ народенъ будитель, г. професоръ следъ като съ силни думи и внушително подкани събралитѣ се добре да разбератъ и отъ сърдце да се приобщатъ къмъ дѣлото му, се спре на въпроса за родното му мѣсто. „Честувайки днесъ деньтъ на Отца Паисия, каза, г-нъ професоръ, не можемъ наистина да не се зачервимъ отъ срамъ не само ние, но и цѣлия български народъ, за гдето, срещу съзнанието за голѣмитѣ негови заслуги, не сме положили никакъвъ сериозенъ трудъ и усилие да узнаемъ мѣстото, гдето първи пжть е видѣлъ неугледния страдалчески животъ на своитѣ и почувствувалъ робския духъ, що се е носилъ на иначе красивата българска земя."

Съ метода и маниери на сериозенъ изследователь и издирвачъ истината по родното мѣсто на Паисия, г. професоръ потърси главната база, на която въ случая би трѣбвало да се застане и каза: „Мнението, че родното мѣсто на Паисия е с. Доспей, ме задължава да се запитамъ: Културнитѣ и духовни, изобщо, условия и възможности на Самоковъ и Самоковско по онова време сж ли могли да съзладатъ, излжчатъ, личность, каквато е Отецъ Паисия?" Бродейки, въ изпълнение на тази си задача, изъ далечното минало на Самоковския край благодарение географическото му положение, близо до Рилския манастиръ, развититѣ занятия и желѣзарска индустрия, които сж му разнасяли името и славата по цѣла Европейска Турция, пъкъ и вънъ отъ нея, благодарение картинитѣ и иконитѣ на пръвитѣ български художници, както и златарскитѣ издѣлия на пръвитѣ български златари. Всичко това, каза г. професоръ, съставлява едно прекрасно условие за буденъ, интензивенъ и духовенъ животъ, който не може по-очебийно да не се прояви чрезъ малко или много народни избраници, съ каквито, наистина, се гордѣе този край. Дали, обаче, Отецъ Паисий е единъ измежду тия избраници, това ще покаже бждещето усилие на безпристрастнитѣ учени, чийто трудъ и амбиция ще се стремимъ да предизвикаме." Следъ това даде думата на Хр. Марковъ.

Още въ пръвитѣ си слова, г. Христо Марковъ, изказа голѣмото си учудване и съжаление за гдето въпрѣки интереса на обществото къмъ родното мѣсто на Паисия и заведенитѣ напоследъкъ полемики изъ вестницитѣ между две села, претендиращи за родно и негово мѣсто, нито надлежната държавна власть, нито пъкъ хората на чистата историческа наука сж се загрижили съ ревность и почтено да провѣрятъ и изследватъ посоченитѣ отъ казанитѣ две села доказателства и аргументи, да установятъ единъ пжть за винаги истината и съ това отърватъ обществото отъ заблудитѣ, що известни лица, между които, за съжаление, и такива съ високо обществено и служебно положение нашироко печатятъ изъ вестницитѣ казани речи, безъ да държатъ смѣтка за каквото и да е отговорность предъ обществото и и чистата историческа наука. Повторното му съжаление бѣ за пропустнатитѣ отъ него случаи преди 40 — 45 г., направени отъ незаинтересованость, неоправданъ срамъ и стѣснение, да обърне внимание тамъ, гдето е трѣбвало да използуваме показанията на стари хора и високопоставени тогава служебни лица, които съ положителность сж твърдѣли, че родното мѣсто на Отецъ Паисий е с. Доспей.

Доказателствата, които г-нъ Марковъ поднесе за подкрепа на тази теза, сж следнитѣ:

1. Неофитъ Рилски, като егуменъ въ Рилския манастиръ, на пжть презъ Рилския балканъ за Самоковъ съ своя послушникъ Игнатъ Рилски, после ректоръ на Самоковската семинария, му е казалъ минавайки срещу Доспей: „Ето въ това село се е родилъ Отецъ Паисий."

2. Егуменътъ на Рилския манастиръ презъ 1880 год. Пантелеймонъ е казалъ на двамата отишли при него по работа служащи временно въ манастира войници отъ Доспей, Сотиръ Поповъ — починалъ и Илия Прасковъ още живъ следнитѣ думи: „А...., Вие, момчета, сте отъ селото на Отца Паисия Хилендарски", и имъ далъ по две кърпи подаръкъ.

3. Егуменътъ на Хилендарския манастиръ презъ 1810 до 1850 год. Герасимъ, родомъ отъ Самоковъ, е говорилъ предъ своя ученикъ и съгражданинъ

съ увисналия по тѣхъ узрѣлъ плодъ.

А когато то се търколи задъ синята тайнствена планина и влѣзе въ кървавочервения замъкъ, що се издига надъ нея, Ганка трепна. Сърдцето ѝ заподскача като изплашена птичка. Тя позна медния звънъ на звънеца на Бѣча, който сама съ загорѣлитѣ си ржце бѣше окачила на бѣлата му като снѣгъ шия. Той пѣе сватбена пѣсень:

— Динъ... динъ.. динъ.. данъ... Е, хе... е... деветъ коли едро жито лъщи като жълтици.. Ще занискря ново пръстено огнище, буйни плаамъци ще се извиятъ надъ него. Сини кълба димъ ще се гонатъ, ще се настигатъ и ще излитатъ презъ новия бѣлъ куминъ.

Тихъ дъждецъ ръми. Приседнала на стърнището, облѣчена въ дрипи, съ разкървавени отъ лъгъ пжти крака, есеньта плаче. Жално ѝ е, че е сама въ полето, сама въ гората. Всички бѣгатъ отъ нея. Черните ластовички съ писькъ отлетѣха на югъ, щомъ я зърнаха. Катеричкитѣ се изпокриха въ хралупитѣ на дърветата, които лъщатъ отъ влага. Лъщатъ и черните угари, оросени съ бисерни капчици и чакатъ да се докосне до тѣхъ сребърния плугъ, за да погълнатъ палавитѣ, житни зрънца.

Богданъ стѣга ралото и чака да се засмѣе небето. Неговата усмивка ще стопи синитѣ мъгли, що сж се повлѣкли по земята. Тогава ще впрегне незамѣнимитѣ си другари, що дѣлятъ съ него тежкъ трудъ, ще ги погали по челата и ще тръгне на есенна оранъ. Щ- пръсне благословеното есенно жито, а на връщане, бодъръ и веселъ, ще свие къмъ Ганкини. Ще разтвори обкованитѣ врати съ почернѣлитѣ си отъ пръстъ ржце, ще прекоси дългия дворъ съ бѣлитѣ камъни и ще стигне до пруста. Тамъ, подвилъ кракъ, седналъ на ниско, трикрако столче ще го чака дѣдо Пѣйо. Той знае... Ганка срамежливо му е пришепнала на ухото Щомъ го върне, ще се затече къмъ него, ще го цѣлуне по челото и ще каже:

— Нека ти е честита, сине! И повече нѣма да може да надума — по старческото лице ще се търкулнатъ две радостни сълзи....

Архимандритъ Василий, сѫщо самоковецъ, че Отецъ Паисий е отъ с. Доспей.

4. Ученията словенецъ, монахъ Сава, библиотекарь въ Хилендарския манастиръ презъ 1910 год. е любезно посрещналъ отишлитѣ тамъ по работа доспейци, казвайки имъ: „Отъ вашето село е родомъ Отецъ Паисий". Това той е искалъ да потвърди съ прочитане на писано нѣйде отъ книгитѣ, което не е ималъ възможность веднага да намѣри, а обещанието си да стори това следващата година, когато сѫщитѣ или други доспейци ще посетятъ манастиря, не изпълнилъ- поради това, че сѫщата година починалъ.

5. При преминаването си презъ Доспей, около 1770 год. Отецъ Паисий е оставилъ единъ преписъ отъ историята си на Попъ Алексий, родомъ отъ Доспей и завеждащъ Доспейската енория, като свещеникъ въ градъ Самоковъ. Този преписъ билъ оставенъ на Алексиевия внукъ Дѣдо Лазо п. Кръстовъ. Като рѣдка за времето си книга, историята заинтересувала тогавашния учитель въ селото даскалъ Иванчо, който я взелъ да я прочете и, бидейки често посетитель на кръчмитѣ, я заложилъ въ нѣкоя отъ тѣхъ. Преди това, обаче, Попъ Алекси, ценейки твърде много книгата, снелъ втори преписъ, като на коричитѣ й прибавилъ нѣщо и отъ себе си. Сѫщиятъ този преписъ се съхранява сега въ синодалната библиотека и всѣки интересуващъ се може да го намѣри и прочете.

6. Като доспеецъ и учителствувалъ въ това село дълги години, г. Марковъ е ималъ възможността да слуша отъ стари свои съселяни мѫже и жени за светията — калугеръ, който на пѫть за неизвестно мѣсто е престоялъ нѣколко дни въ Доспей, разказвалъ за стари времена, следъ което на конь билъ закаранъ въ с. Горубляне, Софийско, и безследно изчезналъ за изпращачитѣ си дори още първата нощь, нѣщо което послужило да се обвие личността му съ ореола на светецъ.

7. Преди 40 — 45 год. старецътъ, самоковецъ, дѣдо Зафиръ х. Митовъ е казалъ на Христо Марковъ, че когато билъ дете въ бояджийския дюкянъ на баща му, дохождала често отъ Доспей една около 80 годишна баба, която често приказвала и се безпокоила за брата си калугеръ отъ Светата-гора на име Паисий. Особено радостна била бабата, когато съобщила новината, че брата й калугеръ е миналъ презъ Доспей, та могла да го види и се нарадва за приказкитѣ му за стари времена и предсказания за нови такива.

8. Изреждайки много думи изъ историята на Паисия, г-нъ Марковъ обърна внимание, че формитѣ имъ напълно съвпадатъ съ тия на Самоковъ и специално провинциализмитѣ на с. Доспей, като добави, че такива не се срещатъ другаде.

9. Последното му доказателство бѣ твърдението, какво с. Кралевъ-долъ, което съ описанието и снимкитѣ на празднуващи праздника на Отца Паисия тази година проглуши свѣта, че това село не е спадало въ Самоковската епархия по време на Отца Паисия, нѣщо което заинтересования може да провѣри въ старитѣ списъци на Софийската митрополия, или ако нѣма тамъ такива, въ тия изъ турскитѣ архиви. Въпросното село е придадено къмъ Самоковската епархия много въ посетнешно време, когато владика е билъ Дели Матея, който, благодарение приближеността на майка му до султанския дворъ, е издействувалъ уголѣмяване епархията си за смѣтка на околнитѣ такива.

Въ края на сказката си г-нъ Марковъ заяви, че и сега е готовъ, въ интереса на истината по третирания въпросъ, да стори предлаганото отъ него още преди години, а именно: да отпусне известна сума за комисия отъ безпристрастни учени историци, които да провѣрятъ и се произнесатъ върху доказателствата на различнитѣ претендиращи мѣста, или пъкъ за изпращане на специаленъ човѣкъ въ Атонъ за добиване сведения отъ тамъ.

Благодарейки му за положения трудъ и закривайки събранието, г. професоръ отправи повторно апелъ къмъ гражданството да обърне внимание върху разхвърлянитѣ по таванитѣ стари книги, между които, може-би ще е първия преписъ отъ историята — Царственикъ, продадена отъ даскалъ Иванчо.

ОБЯВЛЕНИЕ № 188

Самоковското запасно благотворително подофицерско д-во „Българска победа" обявява на интересуващитѣ се, че отдава подъ наемъ дружествения ресторантъ, заедно съ езерото и градината, за 2 години, начиная отъ 1/XI 1935 година.

Справка при председателя на дружеството.

кв. 807174 Отъ дружеството

ОБЯВЛЕНИЕ № 189

Самоковскиятъ сѫдия-изпълнитель при Самоковски околийски сѫдъ обявява на интересуващитѣ се, че търси да наеме помѣщение, съ три стаи и коридоръ, за канцелария на сѫдебно-изпълнителния участъкъ, за времето отъ 1 януарий 1936 г. до декемврий 1939 год.

Желаещитѣ да даватъ такива, ще трѣбва да подадатъ заявленията си най-късно до 15 ноемврий 1935 год.

Гр. Самоковъ, 31.X. 1935 год.

Сѫдия-изпъл. Д. Цуцурановъ

кв. 807177

Самоковско училищно настоятелство

ОБЯВЛЕНИЕ № 378

Въ 15 дневенъ срокъ отъ публикацията на настоящето въ в. „Самоковъ", отъ 9 до 11 часа преди обѣдъ, въ тръжната зала на Самоковската градска община, ще се произведе тръгъ съ тайна конкуренция, за продажбата на отсѣченъ и събранъ на времененъ складъ въ училищната гора „Широката планина", мѣстн. „Яслитѣ" иглолистенъ строителенъ материалъ, а именно:

Група XII-та — 64·63 куб. метра.

Група XIII-та — 39·76 куб. метра.

Първоначална цена 350 лева за кубическия метъръ.

Залогъ 5% върху първоначалната цена на материала и производственитѣ разноски.

Производственитѣ разноски (по 60 лева на куб. метъръ), фондовитѣ врѣхнини, данъци, гербъ и пр., сѫ за смѣтка на купувача.

Законътъ за б. о. п. е задължителенъ за конкурентитѣ.

Поемнитѣ условия — въ канцеларията на настоятелството.

Гр. Самоковъ, 31 октомврий 1935 г.

Отъ учил. настоятелство.

ПЪСТРА КОЛОНА

Най-старата рецепта въ свѣта, която е запазена до днесъ, се намира въ единъ английски музей. Написана е на египетски папирусъ и е била предписана 4,000 год. преди Р. Христово на царицата Хатти, майка на деветнадесетия фараонъ отъ царствуващата тогава династия.

Тя е следната: една кучешка лапа, единъ финикъ, едно магарешко копито. Всичко това да се свари добре въ масло и съ него силно да се разтрива главата. Тази смѣсь въ това време се е считала за най-сигурното срѣдство противъ падането на косата.

Забележителни дървета на земното кълбо

На изтокъ такива дървета сѫ често свързани съ паметьта на нѣкои исторически герои или събития. Така на о-въ Цейлонъ сѫществува едно дърво подъ название Бо. За неговата възрасть сѫ били правени цѣли изчисления, а за съхранението му се грижили нѣколко десетки владетелни фамилии. Подробноститѣ за церемонията около посаждането му сѫ записани въ лѣтописитѣ отъ 245 год. преди Христа, които се пазятъ като свещени.

Въ Индия, близо до Вербудъ, сѫществува единъ старъ бананъ, засаденъ въ втория вѣкъ следъ Христа. Неговитѣ 400 грамадни клони засѣнчаватъ едно пространство отъ 60 м. въ окржность. Подъ тази обширна сѣнка свободно могатъ да се помѣстятъ нѣколко хиляди човѣка. Въ началото на сегашното столѣтие мѣстниятъ владетель често се е разполагалъ подъ него съ свитата си, слоноветѣ си и колесницитѣ.

Англия владѣе голѣмо число забележителни и много стари дървета, за които въ народа сѫ се създали много легенди. Така въ Шервудския лесъ има единъ колосаленъ дѫбъ, въ хралупата, на който могатъ да се помѣстятъ 20 души.

Около абатството на Уелбикъ се слави единъ старъ дѫбъ, нареченъ Гринделски. Той е вече на умиране, затова цѣлъ е обвързанъ съ синджири. Веднъжъ Портландския херцогъ се басиралъ, че ще влѣзе въ хралупата му съ каретата си, запрегната съ 4 коня. Екипажътъ действително се обърналъ и излѣзълъ обратно.

Курсъ по нѣмски езикъ

въ Столарското училище, за начинающи и напреднали, урежда германка въ града. Подробности — директора на училището.

ПРОДАВА СЕ ценно мѣсто 423 квадр. м. за дюкянъ и кжща, въ центъра на града, до Земедѣлската банка, на новия пазаръ.

Споразумение: Петъръ Максимовъ, кв. 807177 1—3 адвокатъ.

Рекламирайте чрезъ в. „Само-ковъ"!

МѢСТНИ НОВИНИ.

Училищното настоятелство въ понедѣлникъ на 4·XI т. г., ще произведе тръгъ: 1) за продажбата на една група материалъ и 2) за доставката на 230 кубически метра дърва за народнитѣ училища въ града.

Акционерно търговско-индустриално дружество „Бѫдещность" — Самоковъ поканва г. г. членоветѣ си да присѫтствуватъ на панихидата, която ще се отслужи въ недѣля, 3 того, въ Митрополитската църква за починалитѣ акционери — основатели на дружеството.

Съобщава се на интересуващитѣ се, че ид. г. общината ще експлоатира по стопански начинъ общинскитѣ кариери за чакълъ и глина, понеже сѫ се получили много низки тръжни цени. Поради това ще се събира по 15 лв. кариерно право на куб. метъръ, плюсъ 2 лв. за държавна берия, съгласно таблицата, публикувана въ Д. в., бр. 41/935 год.

Общинското управление е възложило на Коста Спасунинъ за 15 години концесионенъ периодъ търга за направата на сграда, предназначена за фурна, месопродавница и бакалница въ курорта Чамъ-кория.

Отъ петъкъ кино „Отецъ Паисий" прожектира съ голѣмъ успѣхъ филма „Сѫдба".

ПАНИХИДА

По случай една годишнина отъ смъртьта на незабравимиятъ ни съпругъ и татко

капитанъ

Владимиръ Николовъ

на 3 ноември — недѣля, ще се отслужи панихида, за упокоение душата му, въ Долно-махленската църква.

кв. 807156. Отъ съпругата.

КИНО.

Сѫдба.

Разоранъ отъ любовницата си Флорансъ, Пиеръ избѣгва въ чуждестранния легионъ. Тамъ се отличава и е повишенъ въ чинъ подофицеръ, обаче, не може да забрави любовьта си. Скука, алкохолъ. Приятелката му Бланшъ, му гледа на карти и му предсказва, че ще намѣри пакъ любимата жена. Той мисли, че я е намѣрилъ въ лицето на една кабаретна артистка Ирма! Това тѣло, обаче, което тъй много прилича на това на Флорансъ, нѣма нито нейния гласъ, нито нейното „възпитание". А въпрѣки това, колко й прилича! Пиеръ се привързва къмъ Ирма, и се почти влюбва въ нея. Но въ момента, когато се готви да се върне въ Франция съ Ирма, Пиеръ среща Флорансъ, която пѫтува изъ Мароко. Тя е жестока и безмилостна. Нѣжниятъ миражъ, Ирма, изчезва. Съ разбито сърдце Пиеръ се връща пакъ въ легиона, и този пѫть Бланшъ му предсказва смъртьта.